

**BİRİNCİ BÖLÜM
ŞİRKETLER HUKUKU**

**FIRST CHAPTER
COMPANY LAW**

**BİRİNCİ ALT BÖLÜM
GENEL HÜKÜMLER,
SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU VE İŞLEYİŞİ**

**FIRST SECTION
GENERAL PROVISIONS,
ESTABLISHMENT AND FUNCTIONING OF
LIMITED LIABILITY COMPANIES**

§ 3. Sermaye Şirketlerinin Buldukları Ülke Dışındaki Şubelerine İlişkin Kamuyu Aydınlatma Esasları

Disclosure Rules Applicable to Branches of Companies from Third Countries

Elif OĞUZ¹

¹ Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

e-posta: elif.oguz@istanbul.edu.tr

DOI: 10.26650/B/SS26.2020.015.03

Öz

AB hukukunda sınır aşırı şube tesciliyle ilgili üye devletlerin iç hukuk düzenlemelerinin uyumlaştırılması amacıyla 89/666 sayılı 11. Konsey Yönergesi kabul edilmiş; ardından bu Yönerge, 2017/1132 sayılı Yönerge altında diğer şirketler hukuku yönergeleriyle birleştirilmiştir. Yönerge’de şubenin faaliyetleriyle ilgili hususların kamuya açıklanması şube hukukuna tabi kılınmakta ve kaynak şirketin üye devlet veya üçüncü ülke olmasına göre ayırma gidilmektedir. AB hukukuyla uyum için, ilk etapta Yönerge’nin üçüncü ülkelerde bulunan sermaye şirketleri tarafından üye devletlerde açılan şubelerle ilgili kamuya açıklama esaslarının hukukumza yansıtılması yeterli olacaktır. Tam üyelik hedefinin gerçekleştirilmesi, üye devletlerin ticaret sicilleri arasındaki sicillerarası bağlantı sistemine ilişkin kuralların da iç hukukumza aktarılmasını gündeme getirecektir. Değerlendirmelerimiz ışığında; şubenin tescilinin kolaylaştırılması, şube işleri için atanan şirket temsilcileri ve şirket hesaplarının şubenin bulunduğu yer sicilinde kamuya açıklanması konularında Türk hukukunun AB hukukuyla uyumunun sağlanabilmesi için, Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Sicili Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde değişiklik önerisinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sınır aşırı şube tescili, Şubenin bulunduğu yer sicili, Merkezi yurt dışında bulunan işletmenin şubesi için atanan tam yetkili temsilci, Siciller arası bağlantı sistemi

Abstract

In EU law, cross border branch registration had been regulated under Eleventh Council Directive No 89/666, which was later was consolidated under Directive No 2017/1132. According to the Directive documents and particulars relating to a branch shall be disclosed according to the law of that branch, and the disclosure requirements differ as to whether company’s country of origin is a member state or a third party. Evaluation of the level of harmonization with EU law is based on disclosure rules on the branches opened by companies that are governed by the law of the third countries and set up in legal forms comparable to companies to which the Directive applies, considering the current stage of Turkey’s relations with the EU. However, the achievement of full membership will bring forward the necessity of transposition of the provisions relating to the interconnection of registers as well. In the light of our study; several amendments to the provisions of Turkish Commercial Code and Commercial Registry Regulation, regarding facilitation of branch register, representation of the company for the activities of the branch, disclosure of accounting documents of the company in the register of branch are suggested for further harmonization of Turkish law with EU law.

Keywords: Cross border branch registration, Register of the branch, Representative of the company for the activities of the branch, Interconnection of business registers

I. Mevzuat

A. AB Mevzuatı

- Adı** : Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 14 Haziran 2017 tarih ve 2017/1132 (AB) sayılı şirketler hukukunun belirli yönlerine ilişkin Yönergesi (“Yönerge”), III. Bölüm, 2 ve 3. Kısım
- Kabul Tarihi** : 14 Haziran 2017
- Sayısı** : 2017/1132
- Yayın Yeri** : ABRG 30.06.2017, L 169, s. 46-127

B. Türk Mevzuatı

- 1. Adı** : Türk Ticaret Kanunu m. 40/4; 48
- Kabul Tarihi** : 13 Ocak 2011
- Sayısı** : 6102
- Yayın Yeri** : RG 14.02.2011, 27846
- 2. Adı** : Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun (“YürK”) m. 12/1
- Kabul Tarihi** : 14 Ocak 2011
- Sayısı** : 6103
- Yayın Yeri** : RG 14.2.2011, 27836
- 3. Adı** : Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 32/2, 119/2, 122,123,125
- Yayın Yeri** : RG 27.01.2013, 28541
- 4. Adı** : Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”) m. 13/6
- Yayın Yeri** : RG 06.12.2016, 29910

II. Açıklamalar

A. AB Hukuku

1. Genel Açıklamalar

AB hukukunda, üye devlet hukukuna tabi şirketler üye devlet uyuşundaki gerçek kişiler gibi iş kurma hakkının süjesi olarak kabul edilmektedir (ABİHA 54/1). Üye devlet hukukuna tabi şirketin, başka bir üye devlette şube açması da iş kurma hakkının konusunu oluşturur ve bu hakkın sınırlandırılmasının koşullarına tabidir (ABİHA 49/1-c, 50/2-f). Üçüncü ülke (üye devlet statüsünde olmayan ülkeler) hukukuna tabi sermaye şirketinin üye devlet içerisinde şube açması ise üye devletlerle üçüncü ülkeler arasındaki sermaye hareketliliği olarak değerlendirilebileceğinden iç pazarda sermayenin serbest dolaşımı esaslarının uygulanması gündeme gelmektedir (ABİHA 63/1, 64/2). Ayrıca Birlik içerisinde açılan şubelerin kamuya açıklama esaslarında, şirketin kökenine dayalı (*country of origin*) ayrımcılıktan kaçınılması, konunun kaynak şirketin üçüncü ülke olması ihtimalini de kapsayacak şekilde düzenlenmesini gerektirmektedir (Yönerge, Dibaçe N. 21). İşte bu nedenlerle *herhangi* bir devlet hukukuna tabi sermaye şirketi veya eşdeğer türde bir şirketin, üye devlet içerisinde açacakları şubelere yönelik kamuya açıklama esaslarına asgari ölçütleri getiren ve üye devletlerin bu alanda ihdas edebilecekleri tasarrufların çerçevesini oluşturan 11. Konsey Yönergesi kabul edilmiştir¹. 11. Konsey Yönergesi, 2012 yılında önemli değişikliklere uğramasının ardından², 2017 yılında diğer şirketler hukuku yönergeleriyle birlikte,

¹ Eleventh Council Directive 89/666/EEC of 21 December 1989 concerning disclosure requirements in respect of branches opened in a Member State by certain types of company governed by the law of another State [1989], OJ L 395/39. Türk hukukunun 11. Konsey Yönergesi'ne uyumuyla ilgili eTK döneminde yapılan çalışma için bkz. Fusun Nomer Ertan 'Yabancı İşletmelerin Türkiye'deki Şubelerinin Tescili', Ünal Tekinalp (ed.), *Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu - Acquis Communautaire'in Alınması* (İstanbul Üniversitesi 2001) 527.

Kredi ve finans kuruluşları gibi bazı şirket türleri özelinde çıkarılan düzenlemeler çalışmamızın kapsamının dışında bırakılmıştır. Örneğin bkz. Council Directive 89/117/EEC of 13 February 1989 on the obligations of branches established in a Member State of credit institutions and financial institutions having their head offices outside that Member State regarding the publication of annual accounting documents [1989] OJ L 44/40.

11. Konsey Yönergesi 2016 yılının Şubat ayında, yani Yönerge'nin yürürlüğe girmesinden önce, AB Başkanlığı tarafından 2016- 2019 yılları için hazırlanan Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı'nda da TK'nın uyumunun, Komisyon tarafından deneleneceği düzenlemeler arasında sayılmaktadır. Ancak yasakoyucunun bu konuyla ilgili henüz kamuoyuyla paylaştığı bir tasarı metni bulunmamaktadır. Bkz. AB Başkanlığı, Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı (Ocak 2016-Aralık 2019), s. 36.

² 11. Konsey Yönergesi'nde yürürlükte kaldığı süre boyunca yapılan en kapsamlı değişiklik sicillerarası bağlantı sisteminin kurulması üzerine gerçekleşmiştir. Böylelikle merkez ve şube kayıtlarının- farklı ülke sicillerinde bulunsalar da- ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Bkz. Directive 2012/17/EU of the European Parliament and of the Council of 13 June 2012 amending Council Directive 89/666/EEC and Directives 2005/56/EC and 2009/101/EC of the European Parlia-

2017/1132 sayılı Yönerge³ altında birleştirilmiştir. Getirilen yükümlülüklerin uygulanabilmesi için kaynak şirket türünün Yönerge Ek II’de sayılan veya üçüncü ülkeler bakımında bunlarla kıyaslanabilir hukuki yapıya sahip olması aranmıştır. Belirtilen şirket türleri; hukukumuzda sermaye şirketlerine, yani ismen anonim şirket, limited şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete karşılık gelmektedir.

AB hukukunda şube işleriyle ilgili kamuya açıklanacak hususlara şube hukukunun uygulanacağı kabul edilmektedir (Yönerge 29/2). Ancak bu tercih, kaynak şirket hukukunun belirlenmesi ihtiyacını ortadan kaldırmamaktadır. Zira Yönerge’de kamuya açıklama esaslarının kapsamının belirlenmesinde kaynak şirketin tabi olduğu devletin, üye devlet olup olmamasına göre bir ayrıma gidilmiştir. Bu ayrımının nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

1. *Kaynak şirketin üçüncü ülke hukukuna tabi olmasının doğal sonucu gerek Yönerge’de gerekse diğer AB mevzuatında sermaye şirketleri için öngörülen hükümlere tabi olmamasıdır.* Örneğin, Birlik hukukunda sermaye ortaklıklarının hesaplarının düzenlenmesi ve kamuya açıklanması konularında üye devlet hukuklarını uyumlaştıran düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere tabi olan şirketlerin şube açması ihtimalinde, 2006/43/AT sayılı Yönergesi ve 2013/34/AB sayılı Yönergesi’ne uygun şekilde şirket tarafından düzenlenen, denetlenen ve kamuya açıklanan muhasebe belgelerinin de şubenin açıldığı yer sicilinde kamuya açıklanması gerekmektedir (Yönerge 31). Üçüncü ülkelerde şirket hesaplarının düzenlenmesi bakımından yapılan düzenlemeler, 2006/43/AT sayılı Yönergesi, 2013/34/AB sayılı Yönergesi veya diğer AB mevzuatıyla farklılıklar gösterebilmektedir. Bu yönergelerle sağlanan uyumlaştırmanın asgari koşullarının üçüncü ülke hukukuna tabi olan şirketin açacağı şubenin tescilinde de sağlanabilmesi için, kaynak şirketin Birlik hukukuna tabi olmasından ayrı düzenlenmesi gerekmiştir (Yönerge 38).
2. *Yönerge’nin sicillerarası bağlantı sistemine dair hükümleri üçüncü ülke*

ment and of the Council as regards the interconnection of central, commercial and companies registers [2012] OJ L 156/ 1.

³ 27 Kasım 2019 tarih ve 2019/2121 (AB) sayılı, 20 Haziran 2019 tarih ve 2019/1023 ile 2019/1151 sayılı Yönergeler ile değişik, bkz. Directive (EU) 2019/2121 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Directive (EU) 2017/1132 as regards cross-border conversions, mergers and divisions [2019] OJ L 321/1, Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 [2019] OJ L 172/ 18; Directive (EU) 2019/1151 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 amending Directive (EU) 2017/1132 as regards the use of digital tools and processes in company law [2019] OJ L 186/80.

hukukuna tabi şirketin Birlik içerisinde açtıkları şubelere uygulanmaz (Yönerge, Dibase 30). Üye devletlerin ticaret sicilleri arasında 2012/17/AB sayılı Yönerge⁴ ile kurulmuş bulunan sicillerarası bağlantı sistemi (“*the system of interconnection of registers*”), bir üye devlette tescilli sermaye şirketinin kayıtlarının başka bir üye devletteki şubesiyle ilişkilendirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu itibarla şirketin tescil edildiği sicile, şirketle ilgili bazı belge ve bilgilerinde değişiklik yapılması için başvurulduğunda (Yönerge 30a) veya şirket tasfiye hâline girmesi, ödeme aczine düşmesi yahut şirketin sicilden terkini söz konusu olduğunda (Yönerge 34), şirketin tescil edildiği yer sicili bunu sicillerarası bağlantı sistemi üzerinden şubenin siciline bildirebilmektedir. Üçüncü ülkede bulunan merkezin tescilli bulunduğu sicilde kamuya açıklanan hususlar, sicillerarası bağlantı sistemi ağına dâhil olmadığından şirket ve şube sicilleri arasında iletişim ve bilgi paylaşımı Yönerge dâhilinde düzenlenmemektedir.

3. Kaynak şirketin üçüncü ülke hukukuna tabi olması hâlinde 2017/1132 sayılı Şirketler Hukuku Yönergesi’nde bugüne kadarki en kapsamlı değişikliği yapan 2019/1151 sayılı Yönerge ile eklenen 28a, 28b, 28c hükümleri uygulanmaz. Bu fark da yukarıda yapılan açıklamalarla ilgili olup, temelde üçüncü ülkelerin sicillerarası bağlantı sistemine dâhil olmamalarından kaynaklanmaktadır. Anılan hükümler üye devlet hukukuna tabi sermaye şirketinin başka bir üye devlette tamamen çevrimiçi olarak sicillerarası bağlantı sistemi aracılığıyla şube açmasını mümkün kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kural olarak şube açılışında başvuru, evrakların sunulması, değerlendirmeye alınması ve tescilin gerçekleştirilmesi tamamen çevrimiçi yollarla gerçekleştirilecektir.

AB hukukuna yönelik genel açıklamalarımızın somutlaştırılması adına aşağıda Yönerge’nin ilgili hükümlerinin çevirisi sunulmaktadır. Her ne kadar yapacağımız değerlendirmelerde yalnızca Yönerge’nin “*üçüncü ülkeye tâbi şirketin şubesine uygulanacak kamuya açıklama esasları*” başlıklı Üçüncü Kısım hükümleri esas alınacak olsa da üyelik müzakerelerinde ilerleyen süreçlere ışık tutması açısından kaynak devletin üye devlet olması hâlinde uygulanan İkinci Kısım hükümlerinin de çevirisine yer verilmektedir.

⁴ Directive 2012/17/EU of the European Parliament and of the Council of 13 June 2012 amending Council Directive 89/666/EEC and Directives 2005/56/EC and 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council as regards the interconnection of central, commercial and companies registers [2012] OJ L 156/ 1.

2. Yönerge'nin İlgili Hükümlerinin Tercümesi⁵

İkinci Kısım

Diğer üye devletlere tâbi şirketin şubesine uygulanacak kamuya açıklama esasları

Madde 28a

Şubelerin çevrimiçi yollarla tescili

1. Üye Devletler, bir Üye Devlette başka bir Üye Devlete tâbi şirketin açacağı şubenin, tescil başvurusunun herhangi bir yönünün değerlendiren ulusal hukuka tâbi herhangi bir merci, kişi veya kurum huzurunda bulunulması gerekmeksizin, tamamen çevrimiçi yollarla tescil edilebilmesini sağlar. 13b maddesinin 4. fıkrası saklıdır, 13g maddesinin 8. fıkrası kıyasen uygulanır.

2. Üye Devletler, şubelerin çevrimiçi yollarla tescili için, yetkili makama sunulması gereken belge ve bilgilere dair kuralları da içeren, detaylı düzenlemeler ihdas etmelidir. Bu düzenlemelerde, Üye Devletler çevrimiçi yollarla tescilin; 16a maddesinin 4. fıkrasında belirtilen belge ve bilgilerin elektronik nüshaları dâhil, belge veya bilgilerin elektronik şekilde sunulması veya daha önceden herhangi bir sicile sunulmuş olan belge veya bilgiler kullanılarak gerçekleştirilmesini sağlar.

3. İkinci fıkrada anılan düzenlemeler en azından

(a) Başvurucuların gerekli hak ve işlem ehliyetiyle şirketi temsil yetkisini temin eden usulü;

(b) Şubenin tescili için başvuran kişi/kişilerin veya bunların temsilcilerinin kimliğinin doğrulanmasını sağlayacak araçları;

(c) Başvurucuların 910/2014 (AB) sayılı Tüzük'te⁶ tanımlanan elektronik işlemlerde güvenlik hizmetlerinden faydalanmasının koşullarını içerir.

4. İkinci fıkrada anılan düzenlemeler ayrıca

(a) Şubenin amacının hukuka uygunluğunun doğrulanmasını;

(b) Şube unvanının hukuka uygunluğunun doğrulanmasını;

⁵ Tercüme Yönerge'nin İngilizce metninden yapılmıştır. Köşeli parantez içindeki ifadeler açıklık sağlanması için yazar tarafından eklenmiştir.

⁶ Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC [2014] OJ L 257/73.

(c) Şubenin tescili için sunulan belge ve bilgilerin hukuka uygunluğunun doğrulanmasını;

(d) Noter veya herhangi kişi ya da kurumun uygulanabilir ulusal hukuk hükümleri uyarınca şube tescilinde görev almasını

gerekli kılabilir:

5. Üye Devletler başka bir Üye Devlete tâbi şirketin şubesi tescil edilirken, şirketle ilgili bilgileri sicillerarası bağlantı sistemi yoluyla doğrulayabilirler.

Üye Devletler çevrimiçi yollarla şubenin tescilini, belirli faaliyetlerin yerel hukuk uyarınca denetimi gereği öngörülenler hariç, öncesinde herhangi bir lisans veya yetki alınması koşuluna bağlayamazlar.

6. Üye Devletler çevrimiçi yollarla şube tescilinin; ulusal hukuk uyarınca tescil sürecinin herhangi bir yönüne ilişkin gerekli tüm belge ve bilgilerin yetkili merci, kişi veya kurum tarafından alınması dâhil, işlemlerin tamamlanmasını izleyen 10 iş günü içerisinde gerçekleştirilmesini sağlarlar.

Bu fıkrada anılan sürede şube tescil edilemediği takdirde, Üye Devletler başvurusunun gecikme nedenleri hakkında bilgilendirilmesini sağlar.

7. Başka bir Üye Devlet hukukuna tâbi şirketin şubesinin tescili üzerine, şubenin tescil edildiği Üye Devletin sicili, şirketin tescilli bulunduğu Üye Devlete, sicillerarası bağlantı sistemi üzerinden şubenin tescil edildiğini bildirir. Şirketin kayıtlı bulunduğu Üye Devlet, bu bildirim alındığını kabul eder ve derhâl bu bilgiyi kendi siciline kaydeder⁷.

Madde 28b

Şube için belge ve bilgilerin çevrimiçi sunulması

1. Üye Devletler 30. maddede belirtilen bilgi ve belgelerle bunlarda yapılan değişikliklerin; şubenin tescil edildiği Üye Devlet hukuku uyarınca belirlenen süre içerisinde, çevrimiçi yollarla sunulabilmesini sağlar. Üye Devletler bu şekilde bilgi ve belge sunulmasının, başvuru sahiplerinin çevrimiçi dosya sunulmasının herhangi bir yönünün değerlendiren ulusal hukuka tâbi herhangi bir merci, kişi veya kurum huzurunda bulunulması gerekmez, çevrimiçi olarak tamamlanabilmesini sağlar. 13b maddesinin 4. fıkrası saklıdır, 13g maddesinin 8. fıkrası kıyasen uygulanır.

2. 28a maddesinin 2 ilâ 5. fıkraları şubeler için çevrimiçi bilgi ve belge sunulmasına kıyasen uygulanır

⁷ Bilginin kabul edilerek sicile kaydından kasıt, şubeye merkez sicilinde de numara verilmesidir. Bkz. Yönerge 29 (4)

3. Üye Devletler, 1. fıkrada anılan belirli belge ve bilgilerin veya bunların tamamının yalnızca çevrimiçi yollarla sunulmasını gerekli kılabilir.

Madde 28c

Şubelerin kapatılması

Üye Devletler 30. maddenin 1. fıkrasının (h) bendinde belirtilen belge ve bilgilerin alınması üzerine, şubenin tescil edildiği Üye Devlet sicilinin, sicillerarası bağlantı sistemi üzerinden, şirketin tescil edildiği Üye Devletin siciline şubenin kapatılarak sicilden terkin edildiğinin bildirilmesini sağlar. Şirketin tescil edildiği Üye Devletin sicili bu bildirim alındığını sistem üzerinden de kabul eder ve bilgiyi kendi siciline gecikmeksizin kaydeder.

Madde 29

Şubeyle ilgili belge veya hususların kamuya açıklanması

1. Üye Devlette Ek II’de belirtilen türde ve başka bir Üye Devletin mevzuatına tâbi bir şirketin açacağı şubeye ilişkin belge ve hususlar, şubenin tâbi olduğu Üye Devlet hukuku uyarınca 16. maddede öngörülen şekilde kamuya açıklanır.

2. Şubeyle ilgili kamuya açıklama esaslarının şirketle ilgili kamuya açıklama esaslarından ayrılması hâlinde şube ile yürütülen işlemlerde şubenin kamuya açıklama esasları dikkate alınır.

3. 30. maddenin 1. fıkrasında belirtilen belge ve hususlar sicillerarası bağlantı sistemi üzerinden kamunun erişimine açılır. 18.ve 19. maddeler kıyasen uygulanır.

4. Üye Devletler şubelerin kendilerine özgü bir kimlik tanıyıcısının olmasını ve bu suretle sicillerarası bağlantı sistemi üzerinden kurulan sicillerarası iletişimde kesin olarak tanınabilmelerini sağlar. Bu özgün kimlik tanıyıcı asgari olarak, şubenin tescil edildiği Üye Devleti, kaynak yerel sicili ve bu sicildeki şube numarasını saptayan unsurlarla gereken hâllerde kimlik tanıma hatalarından kaçınmayı sağlayan özellikleri içermelidir.

Madde 30

Kamuya açıklanacak belge ve hususlar

1. 29. maddede öngörülen kamuya açıklama yükümlülüğü yalnızca

(a) şubenin adresi;

(b) şubenin faaliyetleri;

(c) 16. maddede anılan şirket dosyasının tutulduğu sicil ve bu sicildeki sicil numarası;

(d) şirketin adı ve hukuki yapısı ve şirketin adından farklı olması hâlinde şubenin adı;

(e) şirket ile üçüncü kişiler arasındaki işlemler ve uyuşmazlıklarda

- 14. maddenin (d) bendi uyarınca şirket tarafından kamuya açıklanan belge ve hususlara göre, kanun gereği kurulan bir şirket organı veya bu organın üyeleri [=*murahhas üye*] sıfatıyla,

- temsil yetkisinin sınırları gösterilerek şube faaliyetleri için şirketin sürekli biçimde temsilcisi [=*murahhas müdür*] sıfatıyla,

şirketi temsile yetkili kişilerin atanması, görevlerinin sonlandırılması ve hususları;

(f) - şirketin infisahı, tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanması, kimlik bilgileri, yetkileri ve 14. maddenin (h), (j) ve (k) bentlerine göre şirket tarafından yapılan açıklama uyarınca tasfiyenin sonlandırılması,

- iflas, konkordato ve benzeri şirketi etkileyen işlemler;

(g) 31. madde uyarınca şirket hesapları;

(h) şubenin kapatılması

ile ilgili bilgi ve belgeleri kapsar.

2. Şubenin açıldığı Üye Devlet, 29. maddede anıldığı üzere ayrıca;

(a) bu maddenin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerinde anılan kişilerin imzalarının;

(b) 14. maddenin (a), (b) ve (c) bentleri uyarınca esas sözleşme ve ayrı olarak düzenlenmeleri öngörüldüğü takdirde kuruluş belgeleri ile kuruluş sözleşmesinin⁸ ve bunlarda yapılacak değişikliklerin;

(c) bu maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde anılan sicil tarafından verilen şirketin mevcudiyetini gösterir belgenin;

(d) kamuya açıklamanın teminatların muteberliğiyle ilgili olması kaydıyla, teminat olarak gösterilen o Üye Devlette bulunan şirket mallarının

kamuya açıklanmasını öngörebilir.

⁸ Hukukumuzda sermaye şirketlerinin kurucularının şirketi kurma iradelerini açıkladıkları belge, ilk esas sözleşmedir/şirket sözleşmesidir (TK 335, 566, 585). Yönerge'de "kuruluş sözleşmesi/memorandum of association" ile ifade edilmek istenen ise farklı hukuk sistemlerinde- söz gelimi İngiliz şirketler hukukunda-şirketin kuruluşunda kurucuların, gösterilen türde şirket kurma iradelerini açıkladıkları bir kuruluş sözleşmesi (memorandum of association) ve şirketin işleyişiyle ilgili bir esas sözleşmenin ayrı ayrı düzenlenmesidir.

*Madde 30a***Şirket belge ve bilgilerinde değişiklik**

Şirketin tescil edildiği Üye Devlet, sicillerarası bağlantı sistemi aracılığıyla,

- (a) şirket unvanının;
- (b) şirket merkezinin;
- (c) şirketin kayıtlı bulunduğu sicildeki sicil numarasının;
- (d) şirketin hukuki yapısının;
- (e) 14. maddenin 1. fıkrasının (d) ve (f) bentlerinde belirtilen bilgi ve belgelerin

herhangi biriyle ilgili değişiklik başvurusunu, gecikmeksizin şirketin şubesinin tescil edildiği Üye Devlete bildirir.

Bu maddenin birinci fıkrasında anılan bildirim alınması üzerine şubenin tescil edildiği sicil, sicillerarası bağlantı sistemi aracılığıyla, bu bildirim alındığını gecikmeksizin kabul eder ve 30. maddenin 1. fıkrasında anılan bilgi ve belgelerin gecikmeksizin güncellenmesini sağlar.

*Madde 31***Şirket hesaplarını kamuya açıklama yükümlülüğünün sınırları**

30. maddenin 1. fıkrasının (g) bendinde öngörülen kamuya açıklama yükümlülüğü, şirketin tâbi olduğu Üye Devlet hukuku uyarınca Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 2006/43/AT sayılı Yönergesi⁹ ve 2013/34/AB sayılı Yönergesi'ne¹⁰ uygun şekilde şirket tarafından düzenlenen, denetlenen ve kamuya açıklanan şirket hesaplarıyla sınırlıdır.

Üye Devletler, 30. maddenin 1. fıkrasının (g) bendinde anılan şirket hesaplarını kamuya açıklama yükümlülüğünün, 14. maddenin (f) bendi uyarınca şirketin tescilli edildiği Üye Devlet sicilinde kamuya açıklamayla yerine getirilmiş sayılacağını kararlaştırabilirler.

⁹ Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC (OJ L 157, 9.6.2006, p. 87).

¹⁰ Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC (OJ L 182, 29.6.2013, p. 19).

Madde 32

Kamuya açıklama dili ve kamuya açıklanacak belgelerin tercümesi

Şubenin açıldığı Üye Devlet, 30. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi ve 31. maddede anılan belgelerin, Birliğin başka bir resmî dilinde yayınlanmasını ve bu belgelerin tercümelerinin onaylı olmasını düzenleyebilir.

Madde 33

Üye Devlette birden çok şubenin bulunduğu hâllerde kamuya açıklama

Şirketin Üye Devlette birden fazla şube açmış olması hâlinde, 30. maddenin 2. fıkrasının (b) bendi ve 31. maddede anılan kamuya açıklama, şirketin tercih edeceği şubenin siciline yapılabilir.

Birinci fıkrada anılan hâllerde, diğer şubelerin kamuya açıklama yükümlülüğü, kamuya açıklamanın yapıldığı şubenin sicilindeki hususları ve bu sicildeki şube numarasını kapsar.

Madde 34

Tasfiye veya ödeme acziyle ilgili işlemlerin başlangıcı ile sonu ve şirketin sicilden terkinine dair bilgi

1. 20. madde sırasıyla şirketin siciline ve şubenin siciline uygulanır.
2. Üye Devletler 20. maddenin 1. ve 2. fıkralarında anılan bilgilerin alınmasını takiben izlenecek usulü kararlaştırır. Bu usul, şirketin tasfiyesi sonucunda veya bunun dışında bir sebeple terkin edilmesi hâlinde şubelerinin de gecikmeye yol açmaksızın sicilden terkinini sağlamalıdır.
3. 2. fıkranın ikinci cümlesi, ilgili şirketin hukuki yapısının değişmesi, birleşme, bölünme veya şirket merkezinin sınıraşırı taşınması sonucunda terkin edilen şirketlerin şubelerine uygulanmaz.

Madde 35

Yazışma ve sipariş formlarına ilişkin bilgiler

Üye Devletler, şube tarafından kullanılan mektup ve sipariş formlarında, 26. maddede belirtilen bilgilere ilaveten, şubenin dosyasının tutulduğu sicilin ve bu sicildeki şube numarasının belirtilmesini düzenler.

Üçüncü Kısım

Üçüncü ülkeye tâbi şirketin şubesine uygulanacak kamuya açıklama esasları

Madde 36

Şubeyle ilgili belge ve hususların kamuya açıklanması

1. Üye Devlette, herhangi bir Üye Devlet hukukuna tâbi olmayan ancak Ek II'de gösterilen şirket türlerine benzer hukuki yapıya sahip olan şirket tarafından açılan şubeye ilişkin belge ve hususlar, şubenin tâbi olduğu Üye Devlet hukuku uyarınca 16. maddede öngörülen şekilde kamuya açıklanır.
2. 29. maddenin 2. fıkrası uygulanır.

Madde 37

Kamuya açıklanması zorunlu belge ve hususlar

36. maddede öngörülen kamuya açıklama yükümlülüğü en azından,
- (a) şubenin adresi;
 - (b) şubenin faaliyetleri;
 - (c) şirketin tâbi olduğu Devlet hukuku;
 - (d) bu hukukun şirketin tescilini öngörmesi hâlinde, şirketin tescil edildiği sicil ve bu sicildeki sicil numarası;
 - (e) ayrı olarak düzenlenmeleri öngörüldüğü takdirde kuruluş belgeleri ile kuruluş sözleşmesi ve bunlarda yapılacak değişiklikler
 - (f) şirketin hukuki yapısı, merkezi, işletmenin faaliyet konusu ve (e) bendinde anılan belgelerde belirtilmediği takdirde, en azından yıllık olarak kayıtlı sermaye tutarı;
 - (g) şirketin adı ve şirketin adından farklı olması hâlinde şubenin adı;
 - (h) şirket ile üçüncü kişiler arasındaki işlemler ve uyuşmazlıklarda
 - kanun gereği kurulan bir şirket organı veya bu organın üyeleri [=muraahas üye] sıfatıyla,
 - şube faaliyetleri için şirketin sürekli biçimde temsilcisi [=muraahas müdür] sıfatıyla,
- şirketi temsile yetkili kişilerin atanması, görevlerinin sonlandırılması ve hususları;
- bu kişilerin şirketi temsil yetkisinin sınırları ve tek başına ya da müştereken şirketi temsile yetkili olduğunun belirtilmesi.

(i) - şirketin infisahı, tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanması, bu kişiler ve yetkilerine ilişkin hususlar ve tasfiyenin sonlandırılması

- iflas, konkordato ve benzeri şirketi etkileyen işlemler

(g) 38. madde uyarınca şirket hesapları

(h) şubenin kapatılması

ile ilgili bilgi ve belgelerini kapsar.

Madde 38

Şirket hesaplarını kamuya açıklama yükümlülüğünün sınırları

1. 37. maddenin 1. fıkrasının j bendinde öngörülen kamuya açıklama yükümlülüğü, şirketin tâbi olduğu Devlet hukuku uyarınca şirket tarafından düzenlenen, denetlenen ve kamuya açıklanan şirket hesaplarıyla sınırlıdır. 2013/34/AB sayılı Yönerge'ye uygun veya denk şekilde düzenlenmemeleri hâlinde, Üye Devletler, şube faaliyetleriyle ilgili hesapların düzenlenerek kamuya açıklanmasını talep edebilirler.

2. 32. ve 33. maddeler uygulanır.

Madde 39

Yazışma ve diğer formlara ilişkin ihbar yükümlülüğü

Üye Devletler, şube tarafından kullanılan mektup ve sipariş formlarında şubenin dosyasının tutulduğu sicilin ve bu sicildeki şube numarasının belirtilmesini düzenler. Şirketin tâbi olduğu Devlet hukukunda şirketin tescili öngörülmüşse, şirketin tescil edildiği sicil ve bu sicildeki şirketin sicil numarası ayrıca belirtilmelidir.

Dördüncü Kısım

Uygulama ve yürürlük

Madde 40

Cezalar

Üye Devletler 29, 30, 31, 36, 37 ve 38. maddelerde belirtilen hususların kamuya açıklanmaması ve yazışma ve sipariş formlarının 35 ve 39. maddelerde öngörülen zorunlu hususları içermemesi hâlinde gerekli cezai yaptırımları öngörmelidirler.

Madde 41

Kamuya açıklama işlemlerini gerçekleştiren kişiler

Her Üye Devlet 2. ve 3. Kısımlarda öngörülen kamuya açıklama işlemlerinin kimler tarafından gerçekleştirileceğini belirler.

Madde 42

Şubelerin hesaplarına ilişkin belgelerin kamuya açıklanma yükümlülüğüne getirilebilecek muafiyetler

1. 31 ve 38inci maddeler 89/117/AT sayılı Yönerge kapsamındaki kredi kuruluşları ve finansal kuruluşları tarafından açılan şubelere uygulanmaz.
2. [sigorta şirketlerine yönelik 89/117/AT sayılı Yönerge uyarınca] Beklenen uyumlaştırmanın üzerine Üye Devletler 31inci ve 38inci maddeleri sigorta şirketlerince açılan şubelere uygulamaz.

B. Türk Hukuku

1. Genel Açıklamalar

Türk hukukunda sermaye şirketlerinin, hukukuna tâbi olduğu ülke dışında şubelerinin tescili, TK ve ilgili mevzuat kapsamında düzenlenmektedir¹¹. TK’da konuyla ilgili yegâne hüküm esasen merkezi yurt dışında bulunan *ticari işletmelerin* Türkiye’deki şubelerinin tesciliyle ilgilidir. Bu bakımdan ticari işletme işletmeyen sermaye ortaklığı sorunsalı bir yana bırakılacak olursa, hükmün; merkezi yurt dışında bulunan sermaye ortaklıklarının işletmelerinin Türkiye’deki şubelerine de uygulanacağı söylenebilir¹². Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmenin ilk şubesinin tescili, kaynak ticari işletme hukukunda merkezin ticaret unvanına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla yerli ticari işletmelerle aynı hükümlere tabidir (TK 40/4 c. 1, 48). Sonraki şubeler ise ticari işletmenin şubesi gibi tescil edilir (TSY 122/2). Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmenin şubesinin de işletme gibi kabul edilerek “merkez şube” olarak adlandırılması, iflas hukukunda kabul edilen mülklik prensibinden ileri gelmektedir¹³ (İİK 154).

¹¹ TK’nın yürürlüğe girmesinden evvel konu eTK 42 ve “30 Teşrinisani 1330 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasim Şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat” adlı özel bir kanun ile düzenlenmekteydi.

¹² Çalışmamızın başlığında Yönerge’de karşıladığı bölümde kullanılan ifade esas alınmışsa da “sermaye şirketinin şubesi” hukukumuz bakımından doğru bir ifade değildir. Zira sermaye şirketi tüzel kişiliğinin şubesinden değil, şirket tüzel kişiliği tarafından işletilen ticari işletmenin şubesinden söz edilebilir.

¹³ TTBB – Zabıt Ceridesi, Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150),

2. Şube İçin Tam Yetkili Temsilci Atanması

Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubesi için tam yetkili temsilci atanmalıdır (TK 40/4, YürK 12/1). Şubeyi tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adı ve soyadı, vatandaşlığı tescil edilecek hususlardandır (TSY 123/1-f). TK 40/4 c. 2’de aynen “*Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye’de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanır*” denilmesi karşısında merkez yetkilileri tarafından düzenlenen beyannamenin içeriğine yönelik YürK 12/1 hükmünde, *şubeyi¹⁴ mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adları* ifadesine yer verilmesi; tam yetkili temsilcinin, yetkisinin kapsamı üzerinde durulmasını gerektirmektedir¹⁵.

TK 40/4 ve YürK 12/1 hükümlerinde göze çarpan ilk farklılık atanacak kişinin “ticari temsilci” olup olmadığı noktasındadır¹⁶. YürK 12’de de *şubeyi mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerden söz edilmesi*, üçüncü kişiler tarafından şubeyi ilgilendiren her türlü konuda muhatap kabul edilebilmesini, yani bu temsilcinin şube işleri bakımından kural olarak yetkili olduğunun kabulünü gerektirir. Bu açıdan “*tam yetkili temsilci*”nin temsil yetkisinin “*ticari temsilcinin*” temsil yetkisinden daha geniş tutulduğu değerlendirilebilir. “*Tam yetkili*” olmanın ticari temsilcinin

Devre:X, İçtima:2, S. Sayısı:198,<<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c012/tbmm10012083.pdf>>erişim 20.09.2020, 18.

¹⁴ Hükümde lafzen bu şubeye kişilik atfeder biçimde “şubeyi temsil”den söz edilse de merkez işletmeyi işleten taciri, konumuz bakımından şirket tüzel kişiliğini, şube işlerinde temsil kastedilmektedir.

¹⁵ eBK 450 (BK 548) hükmünde ticari mümessilin temsil yetkisinin zaten tespit edilmiş olması nedeniyle, TK 40/4 hükmündeki “tam yetkili” ifadesini karşılayan eTK 42/4 hükmünde “tam salahiyyetli” ibaresinin kullanılmasının hata olduğu yönünde bkz. İsmail Kırcı, *Ticari Mümessillik* (Yetkin, 1996) 49 dpn. 6.

¹⁶ Her ne kadar TK 40/4 hükmünde “ticari mümessillik”ten söz edilmekteyse de hükme kaynaklık eden İsvBK 935B hükmünde ticari temsilciyi karşılayan “prokura” ifadesine yer verilmeyen ticari iş ve işlemler için genel bir yetkilendirmeden bahsedilmektedir. Konuyla ilgili AlmTK §13e (2)(3) hükmünde Yönerge 30/1-e ile aynı paralelde ifadeler kullanılmaktadır. Yönerge 30/1-e ve 38/1-h hükümlerinin lafzından şube için yetkilendirilen kimsenin, murahhas üye/müdür sıfatıyla şirketi temsil ettiği anlaşılmaktadır.

YürK 41 ile mülga 30 Teşrinisani 1330 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasim Şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat’ın, 1. maddesinde şirket konusuna giren her türlü hukuki işlemde ve her türlü davada şirket tüzel kişiliğini temsile edebilecek, murahhas üye/müdürden söz edilmektedir: “*saniyen şirketin nizamnamei dahilinde gösterilmiş olan muamelatı aktetmeye ve muamelatı vaktadan mütevellit hernevi deaviden şirket nam ve hesabına olarak gerek müddei ve gerek müddealehy sıfatıyla gerek diğer bir sıfatla derecatı mehakimde hazır bulunmağa mezun ve murahhas bir vekilin tayinini mübayyin kezalik mensup olduğu memleket katibadiliğinden ve saltanatı saniye sefaret ve şehbenderhanelerinden musaddak veyahut Memaliki Osmaniyede katibadil huzurunda tanzim olunmuş bir vekâletnameyi tevdi mecburdur*”.

temsil yetkisinin iradi sınırlandırılmasını bertaraf eden bir ifade olmaktan ziyade bizahiti bu kişiyi tanıtan ve temsil yetkisinin ticari temsilcinin kanunen çizilen çerçevesinin dışına çıkabildiğini vurgulayan bir ifade olarak düşünülebilir¹⁷. Söz gelimi TSY 125/2-a hükmünde merkez şubenin sona ermesine yönelik kararın tek başına şube tarafından da alınabilmesine cevaz verilmiş olması, tam yetkili temsilcinin merkez şubeninin terkinini isteyebileceğine işaret etmektedir. Ancak “*tam yetkili*” şube yetkilisi ticari temsilci olarak nitelendirildiği takdirde, temsil yetkisinin hasredildiği merkez şube bir ticari işletme gibi kabul edildiğinden, merkez şubenin terkinini talep edemeyeceği kabul edilmelidir.

Tüm bu açıklamalarımızdan *de lege feranda* vardığımız sonuç, şubeyle birlikte tescil edilen “*tam yetkili temsilci*” ifadesinin, şirketin temsili için yetkilendirilen bir ticari temsilciden ziyade sermaye şirketinin organsal temsil yetkisini kullanan murahhas üyeye/müdüre karşılık geldiğidir. “*Tam yetkili*” olma temsilin konu bakımından kapsamına yönelmektedir ve yetkinin kullanılış biçiminin *birlikte temsil* olarak belirlenmesine engel teşkil etmemektedir.

Olan hukuk açısından, TK 40/4 ve YürK 12/1 hükümlerini birlikte değerlendirildiğinde ise “*Tam yetkili ticari temsilci*”, işletmeyi işleten taciri, Türkiye’deki şubesiyle ilgili ticari temsilcinin temsil yetkisinin kanunen öngörülen kapsamına giren tüm işlemlerde mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları nezdinde temsil edebilen kimsedir (YürK 12/1 c.3). Temsil yetkisinin şube ile sınırlandırılması ticari temsilciyi ilgili düzenlemeler açısından tam yetkili olmaktan çıkarmamakta olup yetkilendirmenin mahiyetinden kaynaklanmaktadır. Bu yetki şubenin bulunduğu yer ile sınırlı olmayıp şubeyi ilgilendirmesi şartıyla tüm dünyayı kapsar¹⁸. Öte yandan “*tam yetkili olma*” *ticari temsilcinin* temsil yetkisini nitelediğinden, bu yetkinin birlikte temsil ile sınırlandırılmamış olması gerekmektedir¹⁹.

YürK 12/1 ve Yönetmelik 122-123 hükümlerinde *tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişiler* ifadesiyle kastedilen birden çok kişiye münferiden bu yetkinin verilebilmesidir. Gerçekten de TK 40/4 hükmünün açık lafzı, bu kanunun yürürlüğü ve uygulanmasıyla ilgili ihdas edilen düzenlemelere dayanılarak,

¹⁷ Tam yetkili ifadesinin bu temsilcinin eBK 388/II (BK 504/3) ve 450/II (BK 548/2) hükümlerinde belirtilen sınırlamalara tabi olmadığı şeklinde yorumlanması gerektiği yönünde bkz. Osman Tolun ‘Yabancı Sermaye Şirketlerinin Türkiye’de Şube Açmaları’ III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (13-18 Mayıs 1963) Bildiriler - Tartışmalar (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1964) 542-543.

¹⁸ Kırca (15) 150.

¹⁹ Halit Aker ‘4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu’nun Ticari İşletme Hukukunu Bakımından Değerlendirilmesi-Özellikle Şube ve İrtibat Bürosu Açması’ (2007) IV Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 178-180. Abuzer Kendigelen (Ülgen, Helvacı, Kaya, Nomer Ertan) *Ticari İşletme Hukuku* (5. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2015) 177.

temsil yetkisinin elbirliğiyle kullanılmasına cevaz verir şekilde yorumlanması önünde engel teşkil etmektedir.

Temsil yetkisinin kapsamına kural olarak taşınmazların devri veya aynı hak ile sınırlandırılması girmemektedir. Temsilcinin tam yetkili kabul edilebilmesi için kural olarak bu yetki aranmayacaktır (BK 548/2). Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletme, Türkiye’deki ilk şubesini açtıktan sonra açılacak diğer şubeleri yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil edilecek (TK 40/4; TSY 122/2) ve bunlar için ayrıca bir tam yetkili ticari temsilci atanmayacaktır.

3. Şube Açılışında Kamuya Açıklanacak Belge ve Bilgiler

c. Tevdii edilecek belgeler

Merkezi yurtdışında bulunan ve sermaye şirketi olarak yapılanmış olan ticari işletmenin Türkiye’de şubesini tescilettirebilmesi için başvurusunda tevdi edilecek belgeler ve içerikleri YürK 12/1 ve TSY 122 hükümlerinde düzenlenmektedir. Bu belgeler yabancı bir hukuka tabi olarak yabancı bir ülkede düzenlenmiş ise Türk konsolosluktan veya Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre tasdik ettirilmesi ve noter onaylı Türkçe çevirisi ile birlikte müdürlüğe verilmesi gerekmektedir (TSY 32/2). Bu itibarla TSY 122/1 hükmü uyarınca; kaynak ülkenin şube açılışında istediği belgeleri gösterir yetkili kurumdan alınmış yazının, kaynak ülkede şube açılışında ibraz edilen tüm belgelerin, merkez işletmenin şirket sözleşmesinin, merkez işletmenin güncel sicil kayıtlarını içeren belgenin, merkez yetkili organın şube açılışı ve Türkiye’de yerleşik tam yetkili atama kararının, merkez yetkililerince imzalanmış beyannamenin ve tam yetkili temsilciyi yetkilendiren vekâletnamenin şirket merkezinin bulunduğu ülkede düzenlenmiş olması ihtimalinde tasdiki ve noter onaylı Türkçe tercümesinin sunulması gerekmektedir.

i. Kaynak ülke hukukunda şube tescilinde aranan şartların yerine getirilmiş olduğunu gösterir belge

Merkezi yurt dışında bulunan bir ticarî işletmenin şubesinin Türkiye’de tescili; merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şartların gerçekleşmiş olması şartına bağlanmıştır (YürK 12/1). Bu şartın yerine getirildiği, Türk ticaret sicil müdürlükleri tarafından, kaynak ülke hukuku uyarınca yetkili makamdan alınan, şube açacak işletme için tescilde aradığı şartların yerine getirildiğini ve şubenin tescili için ibrazı gerekli olan belgeleri gösteren yazı ve bir nüsha Türkçe çevirisinin şubenin tescil edileceği yer sicil müdürlüğüne tevdi edilmesiyle tespit

edilir²⁰ (TSY 122/1-a). Bu şekilde listelenen ibraz edilmesi gereken tüm belgelerin onaylı suretlerinin²¹ ilgili sicil müdürlüğüne ayrıca tevdi edilmesi gerekmektedir (YürK 12/1, c.2; TSY 122/1-b).

ii. Şirket sözleşmesi

Şirketin sözleşmesinin, anonim şirketlerde esas sözleşmenin onaylı suretleri ve bir nüsha Türkçe çevirisi Türkiye’de şubenin açılacağı yer sicil müdürlüğüne tevdi edilir (YürK 12/1, TSY 122/1-c). Ayrıca merkez işletmenin güncel sicil kayıtlarını gösteren belgenin onaylı sureti ve Türkçe çevirisi de sözleşmeyle birlikte sunulmalıdır (TSY 122/1-c)

iii. Şube açılmasına ilişkin karar

Ticari işletmenin tüzel kişi olması hâlinde, yetkili organının şube açılması ve Türkiye’de yerleşik tam yetkili temsilci atanmasına ilişkin kararının aslı ve bir nüsha Türkçe çevirisi başvuru esnasında tevdi edilecek belgeler arasındadır (TSY 122/1-d).

Şube açma ve tam yetkili temsilcinin atanmasına yönelik kararda tam yetkili ticari temsilciye verilen yetkinin kapsamı belirtilmemiş ise karara ayrıca ticari temsilcinin yetkilendirildiği vekâletnamenin aslı ve bir nüsha Türkçe tercümesi eklenir (TSY 122/1-e).

iv. Şirket merkezinin yetkilileri tarafından düzenlenen beyanname

Merkezi yurt içinde bulunan işletmelerin şubeleri, işletme sicil kaydına gönderme yapılarak tescil edildiğinden ve TSY 124 uyarınca merkez ve şube kayıtları ilişkilendirildiğinden ayrıca merkez yetkilileri tarafından beyanname düzenlenmesi gerekmemektedir. Öte yandan, merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmeler için böyle bir imkân bulunmadığından şube tescili için yapılan başvuruda merkez ve şubeyi bilgilerin *şirket merkezinin yetkilileri* tarafından imzalanan

²⁰ Ancak ticaret sicil müdürlükleri tarafından yetkili makamdan alınan yazı şartı yerine imza beyannamesinde şirket yetkililerinin, yetkili makamdan alınacak yazının içeriğini beyan etmesi kabul edilebilmektedir. Bkz. aş. dpn 38.

²¹ YürK 12’nin lafzı aynen şu şekildedir: “Ayrıca, kaynak ülkede tescil için ibrazı gerekli tüm belgeler ile şirketin sözleşmesinin, anonim şirketlerde esas sözleşmenin onaylı suretleri...”. Onaylı suretlerin kabul edileceğine yönelik ifade Tasarı’da bulunmamaktadır. Adalet Komisyonunun değişikliğe ilişkin gerekçesinde kaynak ülke hukukunda şube tescili için ibrazı gerekli tüm belgelerin sunulmasını uygulamada güçlük yaratacağı vurgulanmıştır. Her ne kadar TSY 122/1-b hükmünün lafzında onaylı suretten bahsedilmese de Adalet Komisyonu gerekçesi sebebiyle bu belgelerin aslı değil onaylı suretlerinin ibrazının yeterli olacağı anlaşılmaktadır. Bilgi için bkz. Arslan Kaya, *Gerekçeli – Karşılaştırmalı – Notlu Türk Ticaret Kanunu Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun* (Beta Yayıncılık 2016) 1361.

beyanname ile ticaret siciline bildirilerek aleniyete kavuşturulması öngörülmektedir (TSY 122/1-d). Şube açacak merkezin unvanı, türü, işletme konusu, sermayesinin türü ve tutarı, kuruluş tarihi, sicil numarası, tabi olduğu hukuk, Avrupa Birliği üyesi olup olmadığı, internet sitesi, şubenin unvanı ve şubeye ayrılmış sermaye tutarı²², şubeyi mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adı ve soyadı, kimlik numarası ve yerleşim yeri şirket merkezinin yetkilileri tarafından düzenlenen beyannamenin içeriğini oluşturmaktadır (TSY 122/1-d).

Her ne kadar TSY 122/1-d hükmünde, TSY 122/1-f hükmünün aksine bu beyanın TK 40 uyarınca yapılacağı belirtilmemişse de merkez yetkilileri tarafından düzenlenen beyanın şube yetkilileri tarafından düzenlenen beyanla birlikte merkezi yurtdışında bulunan şubenin imza beyannamesini oluşturduğundan şüphe duyulmamalıdır. Zira şube açılmasına ilişkin kararın yanı sıra beyannamenin içeriğinde de tam yetkili temsilcinin belirtilmesinin aranması nedeniyle merkez yetkilileri tarafından düzenlenen beyanname, şube yetkilileri tarafından düzenlenen beyannamenin dayanağını oluşturmaktadır. Ayrıca tüzel kişi tacir hüviyetinde olan sermaye şirketi adına imzaya yetkili kimselerin imzaları Türkiye'deki sicilde bu şekilde aleniyete kavuşturulmaktadır (TK 40/2).

İmza beyanının, ticari işletme açılışı ve şirket kuruluşunda herhangi bir ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda yazılı beyanda bulunmak suretiyle verilmesi TK 40/2 hükmüne dayanılarak çıkarılan Tebliğ ile detaylı olarak düzenlenmektedir. Merkezi yurtdışında bulunan işletmelerin Türkiye'deki ilk şubesi *yerli ticari işletme gibi tescil olacağından*, Tebliğ hükümleri ilk şubenin açılışındaki imza beyannamesi açısından da uygulanır (TK 40/4). Tebliğ'de

²² Yeri gelmişken belirtelim, anılan hükümlerde şubeye belirli bir tutarda sermaye ayrılacağını belirtmekle birlikte, bu şubeye ayrılacak asgari sermaye tutarı netliğe kavuşturulmamaktadır. TK 40/4 hükmü uyarınca bunların yerli ticari işletme olarak ele alınması, sermaye şirketi şeklinde yapılan işletmeye de ayrı bir işletme sermayesi güvencesi sağlanması ve merkez şubeyle işlem yapanlara ayrıca koruma sağlanması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Nitekim merkez şubeye dayanılarak şirket aleyhine Türkiye'de iflas yoluyla takip başlatılabilmektedir (İK 154/2). Bu itibarla sermaye şirketi olarak yapılan şirketin Türk hukuku uyarınca sermaye şirketinin türü için aranan asgari sermaye şartının Türkiye'de açılan ilk şube açısından da aranmasını gündeme gelebilir. Merkez şubenin yerli ticari işletme gibi tescil edileceğinden hareketle bu sonuca varan görüş için bkz. Tolun (n 17) 539. Ancak işte tam da bu noktada üçüncü ülke hukuku uyarınca belirlenen şirket türünün Türk hukukunda hangi şirket türüne tekabül ettiğinin tespiti sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun çözümünde yabancı işletmenin merkezinin Türkiye'ye taşınmasını düzenleyen TSY 115/3 hükmünün kıyas yoluyla uygulanacağı düşünülebilir. *Kanaatimizce* merkezi yurtdışında bulunan ve sermaye şirketi olarak yapılan işletmelerin Türkiye'deki şubelerinin tescilli için şirketle eşdeğer biçimde asgari sermaye şartının aranmasına tereddütle yaklaşmak gerekmektedir. Zira tüm bu açıklamalarımız karşısında, merkez şubenin ayrı bir tüzel kişiliğinin bulunmaması ve açıkça asgari sermaye tutarının öngörülmemiş olmasından hareketle, BankK m. 9 gibi özel düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, şubeye kural olarak sermaye ayrılması gerekmediği ancak ayrılmışsa bunun tescil edileceği daha isabetli bir yorumdur.

yapılan değişiklik ile²³ yabancı ülkede bulunan imzaya yetkili kimselerin imza beyanının, bunların imzalarının o ülkedeki Türk konsolosluğu ya da o ülke mevzuatı uyarınca yetkili makamlarca onaylanması suretiyle düzenlenebilmesi imkânı tanınmaktadır (Tebliğ 13/6). Böylelikle yurtdışında bulunan şirket merkezinin yetkilileri tarafından düzenlenecek beyannamenin ticaret sicil müdürlüğünde düzenlenmesi gerekmemektedir.

v. Şubeyi temsil edecek kişi veya kişilerin imza beyannameleri

Merkezi temsile yetkili kimseler tarafından düzenlenen beyannamenin yanı sıra şubeyi temsil edecek kişi veya kişilerin de TK 40 uyarınca düzenlenen imza beyannamelerini ticaret sicil müdürlüğüne tevdi gerekmektedir (TSY 122/1-f). TK 40/2 uyarınca çıkarılan tebliğ hükümleri TSY 122/1-f hükmünde açıkça TK 40'a gönderme yapıldığından bu beyanname açısından da uygundur.

vi. Uygun görüş yazısı

Açılması Ticaret Bakanlığının veya Türkiye'deki diğer resmî kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şubeler bakımından bu izin veya uygun görüş yazısının da ilgili sicil müdürlüğüne tevdi edilmesi gerekir (TSY 122/1-g).

d. Tescil edilecek bilgiler

Türk hukukunda yukarıda sayılan belgeler, ilgili ticaret sicil müdürlüğüne tevdi edildiğinde kamuya açıklanmış olmaktadır (TK 35/2; TSY 15, 122). Ancak TSY'de merkezi yurt içinde bulunan şubelere benzer şekilde belirli hususların ayrıca tescili öngörülmüştür. Bu hususların tescilinin öngörülmüş olması, tescilin diğer sonuçlarının yanı sıra, bu hususlar için tescilin olumlu ve olumsuz etkilerinin doğması açısından önem arz etmektedir (TK 36/3,4)

Merkezi yurtdışında bulunan bir ticari işletmenin Türkiye şubesinin açılışında merkezin ticaret unvanı ile varsa işletme adı ve ticari işletmenin merkezi, merkez işletmenin sermayesi, şubeye ayrılmış sermaye, şubenin ticaret unvanı ile varsa işletme adı ve adresi, şubenin faaliyet konusu, ticari temsilci için yetkili organ kararı şubeyi tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adı ve soyadı, vatandaşlığı, kimlik numarası ve yerleşim yeri tescil edilmelidir (TSY 123):

Tescil edilecek hususlarda değişiklik meydana gelmesi hâlinde, merkezi yurt içinde bulunan ticari işletmelerin şubelerine kıyasen, bunların da tescil edilmesi gerekmektedir (TSY 121/2).

²³ Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ için bkz. RG 22.07.2020/31193.

4. Merkez ile Şube Kayıtlarının İlişkilendirilmesi

Türk hukukunda Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin merkezleri ile şubelerinin kayıtları MERSİS üzerinden ilişkilendirilmektedir (TSY 124/2). MERSİS üzerinden merkez ve şubenin kayıtlara karşılıklı erişimi sağlanmamışsa, merkezin kayıtlı olduğu müdürlüğe değişiklikleri şubenin bulunduğu müdürlüğe bildirmesi yükümlülüğü getirilmiştir (124/1). Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmelerin merkezleri ve Türkiye’deki şubelerinin ilişkilendirilmesiyle ilgili herhangi bir hüküm öngörülmemiştir.

5. Şubenin Sona Ermesi ve Kaydının Silinmesi

Merkezi yurtdışında bulunan şirketin Türkiye şubesi, işletmenin yahut Türkiye’deki ilk şubenin sona erdiğinin resmi şekilde tespit edilmesi üzerine veya şube faaliyetlerinin sona ermesi üzerine silinir (TSY 125/2, 7). İşletmenin yahut Türkiye’deki ilk şubenin sona erdiğinin resmi şekilde tespit edilmesi üzerine, şubenin bulunduğu yer sicil müdürlüğü, resen işlem yapmaya yetkili değildir (TSY 125/7). Burada tescile davet süreci işletilecek ve mahkemenin terkinde hükmetmesi hâlinde şube kaydı terkin edilebilecektir (TSY 36/4).

Sona erme sebebiyle şubenin terkinin aşamaları başvuru, sona ermenin tescili ve tasfiyenin tamamlanması üzerine terkindir. (TSY 125/2,3,4,5). Merkezi yurtdışında bulunan işletmenin şubesinin sona erme sebebiyle terkin için yapılacak başvuruda aşağıda sayılan belgelerin müdürlüğe tevdiî öngörülmüştür (TSY 125/2):

a) Merkez veya Türkiye şubesi tarafından alınan sona erme kararının noter onaylı örneği ile kararın merkez tarafından alınması hâlinde Türkçe çevirisi.

b) Sona erme başka bir sebepten ileri geliyorsa bunu kanıtlayan belgenin onaylı örneği ve gerekiyorsa Türkçe çevirisi.

c) Tasfiye memurlarının “Tasfiye hâlinde” ibaresi eklenmiş ticaret unvanı altında atılmış ve noter huzurunda düzenlenmiş imza beyannameleri.

ç) Tasfiye memurlarının şubeyi temsil eden kişi veya kişilerin dışından seçilmesi hâlinde görevi kabul ettiklerine ilişkin imzalı belge.

Başvuru üzerine sona eren şubeye ilişkin aşağıdaki bilgiler tescil edilir (TSY 125/3):

a) Şubenin sona erdiği ve tasfiyeye girdiği.

b) Sona erme sebebi.

c) Sona erme merkezin veya şubenin kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi.

ç) Sona erme mahkeme kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi.

- d) Ticaret unvanına “Tasfiye hâlinde” ibaresinin eklendiği.
- e) Tasfiye memurlarının adı ve soyadı, yerleşim yeri ve kimlik numarası.
- f) Tasfiye işlemlerinin şube dışında başka bir adreste yürütülmesi durumunda bu adres.

Tasfiyenin tamamlanmasından sonra ayrıca kayıt silme başvurusu yapılır ve aşağıdaki belgeler sicil müdürlüğüne tevdi edilir:

- a) Son ve kesin bilanço.
- b) Kapanış kararının noter onaylı örneği ve gerekiyorsa Türkçe çevirisi.
- c) Alacaklılara birer hafta arayla üç kere çağrının yapıldığını gösteren sicil gazeteleri.

6. Şirket Hesaplarının Şubenin Bulunduğu Yer Sicilinde Kamuya Açıklanması

TK, 6335 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramadan önce, merkezleri Türkiye dışında bulunan şirketlerin Türkiye’deki şubelerine ilişkin finansal tabloların; merkezin bulunduğu yer hukukuna uygun şekilde onaylanmalarının ardından, Türkiye’de yayınlanması öngörülmüştü (mülga TK 525). Bu hükümle Türkiye’de şubesi bulunan şirketlerin finansal açıdan tanıtılması ve kamunun aydınlatılması amaçlanmıştır²⁴. Ancak söz konusu hükmün 6335 sayılı Kanun ile ilga edilmesinin ardından²⁵ TK veya TSY’de bu konuya ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır²⁶.

²⁴ Kaya (n 21) 640.

²⁵ 6335 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan ilgili madde metinleri aynen şu şekildedir:

“I – İlan

MADDE 524– (1) Anonim şirketin ve topluluğun finansal tablolarını düzenlemekle yükümlü ana şirketin yönetim kurulu, bilanço gününden itibaren altı ay içinde; finansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararını, denetçinin 403 üncü madde uyarınca verdiği görüşü ve genel kurulun buna ilişkin kararını, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirir ve şirketin internet sitesine koyar. Bu belgelerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmesine ilişkin hükümler saklıdır.”.

“II – Yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri

MADDE 525– (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan şirketlerin Türkiye şubelerinin müdürleri, şubeye özgü finansal tablolarının ayrıntılı şekliyle, şubesi oldukları şirketin ve varsa bu şirketin dâhil bulunduğu topluluğun, yılsonu tablolarının özetlerini ve yıllık raporlarını merkezin tabi olduğu hukuka göre gerekli olan onaylanmalarından itibaren altı ay içinde 524 üncü madde hükmü uyarınca Türkiye’de yayımlarlar.”.

“A) Suçlar ve cezalar

MADDE 562– (6) Bu Kanununun 524 üncü maddesindeki ilanı yaptırmayanlar ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.”

²⁶ YürK 41 ile mülga 30 Teşrinisani 1330 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasim Şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat’ın 14. maddesinde de yaban-

7. Şube Unvanını Kullanma Zorunluluğu

Merkezi yurt dışında bulunan bir işletmenin Türkiye’deki şubesinin ticaret unvanı; merkezin ticaret unvanı, merkezin bulunduğu yer, bu işletmenin şubesi olduğu bilgisi, şubenin bulunduğu yer ve şubeyle ilgili eklerden oluşmaktadır²⁷ (TK 48/1,3). Şubeye ilişkin işlemlerde de bu şekilde oluşturulan şube ticaret unvanını kullanma zorunluluğu bulunmaktadır (TK 48/1). Şubenin, şube unvanını kullanma zorunluluğunun içeriğinin belirlenmesinde tacir ticaret unvanını kullanma zorunluluğu ile ilgili düzenlemeler belirleyicidir. Buna göre tacir, işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde sicil numarasını, ticaret unvanını ve işletmesinin merkezini göstermelidir (TK 39/2). Kullanma zorunluluğu şubeyle ilgili düzenlenen ticari mektupları ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeleri kapsamakta olup, bu belgelerde merkez ve şubenin sicil numaraları, şubenin unvanı, işletmenin merkezi gösterilmelidir (TK 39/2). Gerek tacir gerekse şube bakımından kullanma zorunluluğunun ihlalinin yaptırımı idari para cezasıdır²⁸ (TK 51).

III. Değerlendirme ve Öneriler

1. Kaynak Şirketin Tabiiyetine Yönelik Ayrımın Türk Hukuku Açısından Gerekliği

Türkiye’nin “üye devlet” konumunda olmaması; Türk hukukuna tabi olmayan şirketlerin üçüncü ülke hukukuna tabi olduğunun kabulünü gerekli kılmaktadır²⁹. Diğer bir ifadeyle, Yönerge’de olduğu gibi Ticaret Sicili Yönetmeliği’nde

cı sermaye şirketlerin Türkiye’deki şubelerinin her mali yılı takip eden üç ay içinde bir önceki yılın bilanço ve mali durumu gösterir kar zarar hesabının Ticaret Bakanlığı’na tevdiî öngörül-müştü: “**Madde 14 – Muamelatı esasîyesi umuru maliyeye müteallik bulunan ecnebi şirketler her senei maliyelerinin ilk üç ayı zarfında kendi hali malilerini mübeyyin evrak ile senei sabıka bilançosunu Ticaret Nezaretine tevdi edecekler ve işbu evrakın hakikati hale mutabık olduğu şirketin meclisi idare azasından biriyle hesabat müfettişi tarafından tasdik olunacaktır.**”

²⁷ Örneğin JPMorgan Chase Bank N.A., Merkezi Columbus, Ohio – İstanbul Türkiye Şubesi gibi.

²⁸ 2020 yılı itibarıyla bu ceza 4.688 Türk Lirasıdır (512 sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği için bkz. RG 23.12.2019/30987).

²⁹ Ne var ki ülkemizin aday ülke konumunda olması Yönerge’nin 2. Kısım hükümlerinin de yakından takibini gerektirmektedir. Zira Türkiye, aday ülke konumunda olup üyelik müzakerelerinde şirketler hukuku faslının açılmasının ardından özellikle 6102 sayılı TK ve ilgili mevzuatın yürürlüğe girmesiyle birlikte şirketler hukukunu büyük ölçüde AB hukukuyla uyumlu hâle getirmiştir. Bu itibarla 2019 yılı Türkiye Raporunda da Türk mevzuatının şirketler hukuku faslıyla ileri düzeyde uyumlu olduğu kaydedilmiştir (bkz. European Commission, ‘Commission Staff Working Document Turkey 2019 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2019 Communication on EU Enlargement Policy’ SWD/2019/220 final 68).

de kaynak şirketin AB üyesi olup olmaması bazında bir ayrıma gidilmesi gerekli değildir. Bu itibarla Yönerge'nin "Üçüncü ülkeye tâbi şirketin şubesine uygulanacak kamuya açıklama esasları" başlıklı 3. Kısım hükümleri yapılan değerlendirilmede esas alınmıştır.

Türkiye'nin kendi sicil müdürlüğü çevreleri arasında ülke içinde kurmuş olduğu siciller arası bağlantı sisteminin de teknik altyapı olarak büyük ölçüde üye devletler arasında kurulan sistemle benzer olduğu söylenebilir³⁰. Tam üyelik hedefinin gerçekleştirilmesi hâlinde, MERSİS'in sicillerarası bağlantı sistemiyle entegre edilebilmesi ve böylelikle başvuru ve tescil sürecinin tamamen çevrimiçi yollarla gerçekleştirilebilmesinin önündeki temel engel, dosya sunmaya elverişli bir altyapısının bulunmaması³¹ ve şube tescilinde aranan imza beyannamesinin ticaret sicil müdürlüğü tarafından yetkilendirilen personel huzurunda düzenlenmesi şartıdır (TK 40/2).

MERSİS altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi Türkiye'nin üyelik hedefini gerçekleştirilmesi hâlinde sicillerarası bağlantı sistemine katılım ve çevrimiçi yollarla sınır aşırı şube tescili açısından mevzuatımızın Yönerge'nin 28a, 28b, 28c, 30a ve 34. maddeleriyle de uyumlu hâle getirilmesi ihtiyacı doğacaktır.

Açıklanan nedenlerle AB hukukunun Türk hukukuyla karşılaştırılması ve uyumluluğun değerlendirilmesinde, Yönerge'nin Üçüncü Kısım hükümleri, yani *üçüncü ülkenin üye devlette açacağı şubelere yönelik hükümler* ile Türk hukukunda *merkezi yurtdışında bulunan işletmelerin şubelerinin tesciline yönelik hükümler* karşılaştırılmalıdır. Bu bakımdan yapılabilecek ilk tespit şube tescil başvurusunda istenen beyannamede-zaten kaynak şirketin tabi olduğu hukukun belirtiliyor olması karşısında- ayrıca ilgili ülkenin AB üyesi olup olmadığının belirtilmesinin (YürK 12/1 c. 2; TSY 122/1-d) kanaatimizce bir anlamı bulunmadığıdır.

2. Şube İçin Tam Yetkili Temsilci Atanması

Merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmelerin şubelerinin Türkiye'de tescili açısından YürK 12/1, TK 40/4'e kıyasla daha detaylı düzenlemeler öngörülerek,

³⁰ Ticaret sicili sistemleri ve ticaret sicillerinin ilişkilendirilmesiyle ilgili süreçler bu kitap kapsamında başka bir başlık altında ele alındığındanbu konu incelememiz kapsamı dışında bırakılmıştır. Bkz. § 2. *Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma*.

³¹ Pandemi döneminde devreye alınan elektronik belge uygulaması ile ticaret sicili müdürlüklerince verilen tüm belgelerin, ödeme aşamaları da dâhil olmak üzere tamamen elektronik ortamda MERSİS üzerinden temin edilebilmesinin sağlanarak İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa ticaret sicili müdürlükleri başta olmak üzere toplam 40 ticaret sicili müdürlüğünde belgelerin tamamen elektronik ortamda temin edilebilmesi sağlanmıştır. Bilgi için bkz. < <https://ticaret.gov.tr/haberler/ic-ticarete-yeni-dijital-donusum-hamlesi> > erişim 20.09.2020.

89/666 sayılı 11. Konsey Yönergesiyle uyumu amaçlanmaktadır (bkz. (1) no’lu Gerekeçe, c.1). Farklı yönleriyle uyum açısından eleştiriye açık³² olan YürK 12/1 hükmü, Yönerge’de şube için atanan temsilcilerin yetkilerinin sınırlandırılabilmesine cevaz verilmesi, şube için atanan yetkilinin herhangi bir terim ile nitelendirilmemesi ve yukarıda³³ vardığımız de lege feranda sonuçlar açısından Yönerge 37/1-h ile uyumludur. Hüküm tek başına yorumlandığında “kişi veya kişiler”in tam yetkili temsilci olarak atanabilmesini öngörmesi³⁴ ve konuyu ticari temsilci bağlamından çıkararak lafzı, şube için atanan yetkilinin temsil yetkisinin, birlikte temsil ile sınırlandırılabilmesini mümkün kılmaktadır. Bu itibarla TK 40/4 c.2 hükmünün “Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye’de bulunan tam yetkili bir temsilci atanır” şeklinde değiştirilerek YürK 12/1’in lafzıyla uyumlu hâle getirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

3. Kamuya Açıklama Yöntemi ve Uygulanacak Hukuk

Yönerge sermaye şirketleri tarafından açılan şubeye ilişkin belge ve hususların, şubenin tâbi olduğu üye devlet hukuku uyarınca³⁵ ve Yönerge’nin 16. maddesine uygun olarak açıklanmasını öngörmektedir [Yönerge 36 (1)]. Bu itibarla şube tescilinde kamuya açıklama yükümlülüğünün yerine getirilmesinden anlaşılması gereken asgari olarak, kamuya açıklanması öngörülen belgelerin sicilde kamunun erişimine açılmasıdır [Yönerge 16(3)]. Kamuya açıklanacak hususların ilanını da öngöreceği biçimde kamuya açıklama yükümlülüğünün yerine getirilmesinin koşullarının ağılaştırılması, üye devletlerin ihtiyarındadır. Türk hukukunun uyumu için ise belge ve bilgilerin sicilde kamunun erişimine açık bulunması yeterlidir ve hukukumuzda bu şart belgelerin sicile tevdi ile gerçekleştirilmiş olmaktadır (TK 35/2).

Türk hukukunun uyumu açısından ikinci önemli nokta, merkezi yurtdışında bulunan şirketlerin şubelerinin tescilinde, şube hukukunun kamuya açıklama esaslarının uygulanmasıdır³⁶. Şubenin tescil edileceği sicil tarafından kaynak

³² Bkz. yuk. III. Değerlendirme ve Öneriler 1.Kaynak Şirketin Tabiiyetine Yönelik Ayrımın Türk Hukuku Açısından Gerekliği ve aş. 3.Kamuya Açıklama Yöntemi ve Uygulanacak Hukuk.

³³ Bkz. yuk. II Açıklamalar- B. Türk Hukuku- 2 Tam yetkili temsilci altında yapılan açıklamalar.

³⁴ Esasen kanaatimizce TK 40/4’teki “bir” ifadesi, en az bir tam yetkili ticari temsilcinin Türkiye’de yerleşik olması gerektiğini ifade etmekteyse de öğretilerde bu ifadeye de dayanılarak tam yetkili ticari temsilcinin birlikte temsil ile temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı ileri sürülmüştür. Bkz. Aker (n 19) 180.

³⁵ Yönerge 36 (1) hükmünün özünde şubeyle ilgili evrakın şubenin bulunduğu yer hukuku uyarınca kamuya açıklanacağını ifade ettiğiyle ilgili bkz. Case C-418/11 *Texdata Software GmbH* Digital reports (Court Reports -general), para. 44.

³⁶ 30 Teşrinisani 1330 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasım Şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat m. 10, 11, 13 hükümlerinde sırasıyla merkez şubeyi ilgilendiren davalarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi; merkez şubenin şirketin

şirket hukukunun kamuya açıklama esaslarına ve kapsamına bakılmaması, şube hukukundaki şartlar yerine getirilmişse şubenin tescil edilmesini gerektirmektedir. TK 40/4'te merkezi Türkiye dışında bulunan işletmelerin Türkiye'de açacağı şubelerin yerli işletmeler gibi tescil edileceği düzenlenmesine rağmen YürK 12/1'de merkezleri Türkiye dışında bulunan bir ticarî işletmenin veya ticaret şirketinin şubesinin Türkiye'de tescil edilebilmesi için, merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şartların gerçekleşmiş olmasının arandığı görülmektedir. TSY 122/1-a,b'de de YürK 12/1'de öngörülen şartın gerçekleştirilebilmesi için kaynak ülke hukukunun, şube açacak işletme için tescilde aradığı şartların yerine getirildiğini ve şubenin tescili için ibrazı gerekli olan belgeleri gösteren yetkili makamdan alınmış yazı ve kaynak ülkede şubenin tescili için ibrazı gerekli tüm belgelerin ticaret sicil müdürlüğüne tevdiî öngörülmüştür.

Merkezi yurtdışında bulunan işletmenin Türkiye'deki şube tescilini Türk mevzuatına tabi kılrsa da bunun yanında ayrıca kaynak ülke hukukunda şube açılışı için aranan şartların da tescilde uygulanmasını sağlamaktadır, yani uygulanacak hukuk konusunda esasen dolaylı yoldan tercihte bulunmamaktadır. Hâlihazırda yürürlükte bulunan TK 40/4'te merkezi yurtdışında bulunan işletmelerin şubelerinin yerli ticarî işletmeler gibi tescili öngörülmüşken ve YürK 12/1'de tescilde merkez işletme ülke hukukunun şartlarının gerçekleştirilmesinin aranması çelişkilidir. Şayet merkezi yurt dışında bulunan işletmelerin şubesi yerli bir ticarî işletme gibi tescil edilmesi, merkezi yurtdışında bulunan şirketlerin şubelerinin açılışında uygulanacak hukukun belirlenmesinde mülklik ilkesinin şahsılık ilkesine üstün tutulduğuna işaret etmektedir. Bu itibarla kaynak şirket hukukunun yalnızca şirketin hak ve fiil ehliyetini ilgilendiren konularda uygulanması icap etmektedir. Ancak YürK 12/1 ve bu düzenlemeye dayanılarak getirilen TSY hükümleri kaynak şirket hukukunun şube tescilinde aradığı şartların tamamının gerçekleştirilmesini aramaktadır. Böyle bir şartın varlığı, ticaret sicil müdürlüğünün kaynak şirket hukuku uyarınca şube tesciline yetkili makamla ilgili araştırma yapmasını gerektirdiğinden, uygulama açısından da zorlukları barındırmaktadır³⁷.

tabiiyetini haiz olduğu ve Türkiye sınırlarındaki şubelere Türk hukukunun uygulanacağı açıkça düzenleme altına alınmıştır:

Madde 10 – *İşbu kanuna tevfikân şube veya acentehane tesis olunan mahaller mensup oldukları her ecnebi anonim veya sermayesi eshama münkasim şirketler için ikametgâhi kanuni olup mahalli mezkûredeki mehakim şirketin ihtilafatının mercii rü'yetidir.*

Madde 11 – *Şube veya acentehaneler asıl şirketin tabiiyetini haiz olacaklardır. Şirketin muamelatından dolayı ikame olunacak davalarda şirket vekilleri veya şube müdürlerinin tabiiyeti şahsiyetleri asla nazarı itibare alınmayacaktır.*

Madde 13 – *Ecnebi anonim ve sermayesi eshama münkasim şirketler bilcümle kavanin ve nizamı devleti aliyeye tebaiyete mecburdurlar."*

³⁷ İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından, şirket yetkilileri tarafından düzenlenen imza beyannamesinde ticarî işletmenin merkezinin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, şube açacak

Merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukuku uyarınca şirketin tescil edilmek istenen konuda faaliyet gösterebilmesinin kaynak ülkedeki herhangi bir resmî kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi kılınmış olması ayrıca üzerinde durulması gereken bir meseledir. Zira işletme veya işletmenin şubesinin belirli bir faaliyetin yürütülebilmesi Türkiye’de herhangi bir izne tabi kılınmamışken üçüncü ülkede izin veya uygun görüş ile yürütülmekte olabilir. Bu ihtimalde merkez işletmenin ilgili faaliyette bulunmalarının yasaklanmadığı ve/veya faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığının ispatı, şubenin tescil edilebilmesinin bir şartı olarak öngörülmelidir. Böyle bir kısıtlamanın güncel sicil kayıtlarından anlaşılmasının oldukça düşük bir ihtimal olsa da merkez ülke hukuku uyarınca yetkili makamdan alınan yazıyla şirketin herhangi bir faaliyet kısıtlamasının bulunmadığının belirtilmesi; tereddüte yer vermeyecek şekilde ana şirketin varlığı ve söz konusu faaliyeti yürütme hususundaki yetkisinin aleniye kavuşturmasını sağlayacaktır. Söz konusu faaliyet Türkiye’de de resmî kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi kılınmışsa, Türkiye’de açılan ilk şube bakımından ayrıca bu şartın da yerine getirilmesi gerekecektir.

4. Kamuya Açıklanması Gereken Bilgi ve Belgeler

AB hukuku uyarınca kamuya açıklanacak belgelerin sicil müdürlüğüne tevdi veya tescilinin öngörülüp öngörülmediğine bakıldığında Türk hukukunun AB hukukuyla büyük ölçüde uyumlu olduğu görülmektedir. Aşağıda AB hukuku ve Türk hukuku başlıkları altında yapılan açıklamalar uyarınca kamuya açıklanacak hususların eşleştirildiği bir tablo yer almaktadır³⁸.

(a) şubenin adresi;	bkz. TSY 123/1-ç
(b) şubenin faaliyetleri;	bkz. TSY 123/1-d
(c) şirketin tâbi olduğu Devlet hukuku;	bkz. TSY 122/1-d
(d) bu hukukun şirketin tescilini öngörmesi hâlinde, şirketin tescil edildiği sicil ve bu sicildeki sicil numarası;	bkz. TSY 122/1-c
(e) esas sözleşme ve ayrı olarak düzenlenmeleri öngörüldüğü takdirde kuruluş belgeleri ile kuruluş sözleşmesinin ve bunlarda yapılacak değişiklikler	Kuruluş belgeleri ve sözleşmeleri açısından karş. TSY 122/1-c

işletme için tescilde aradığı şartların yerine getirildiğinin ve şubenin tescili için ibrazı gerekli olan belgelerin belirtilmesi hâlinde ayrıca yetkili makamdan alınmış yazı aranmamaktadır. Bilgi için bkz. <<https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/merkezi-yurtdisi-turkiye-subesi>> erişim 16.09.2020. Kaynak ülke hukuku uyarınca yetkili makamdan yazı alınması şartının sağlanması için başvuruculara bu şekilde ek imkân sağlanmış olması, bu şartın uygulanma açısından yarattığı zorluğu ve pratik bir faydasının bulunmadığını ortaya koymaktadır.

³⁸ Yönerge’nin 37. maddenin (g) bendi ve 38. maddesiyle uyumun sağlanmasını aşağıda ayrı bir başlık altında inceleyeceğiz.

(f) şirketin hukuki yapısı, merkezi, faaliyet konusu ve (e) bendinde anılan belgelerde belirtilmediği takdirde, en azından yıllık olarak kayıtlı sermaye tutarı;	bkz.TSY 122/1-d
(g) şirketin adı ve şirketin adından farklı olması hâlinde şubenin adı;	bkz.TSY 122/1-d, 123/1-a,ç
(h) şirket ile üçüncü kişiler arasındaki işlemler ve uyumsuzluklarda - kanun gereği kurulan bir şirket organı veya bu organın üyeleri sıfatıyla, - şube faaliyetleri için şirketin daimî temsilcisi sıfatıyla, şirketi temsile yetkili kişilerin atanması, görevlerinin sonlandırılması ve hususları; Bu kişilerin şirketi temsil yetkisinin sınırları ve tek başına ya da müştereken şirketi temsile yetkili olduğu belirtilmelidir.	bkz.122/1-ç,d,e ve 123/1-f
(i) - şirketin infisahı, tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanması, bu kişiler ve yetkilerine ilişkin hususlar ve tasfiyenin sonlandırılması - iflas, konkordato ve benzeri şirketi etkileyen işlemler	Tasfiye memurlarının yetkisinin kapsamı, konkordato ve benzeri süreçler bakımından karşı. TSY 125/2-7
(g) 38. madde uyarınca şirket hesapları	bkz. aşağıda yapılan açıklamalar ve ayrıca karşı. mülga TK 525
(h) şubenin kapatılması	bkz. TSY 125/2-7

5. Kamuya Açıklama Yükümlülüğünün Kapsamının Genişletilmesi

Yönerge’de kamuya açıklanması öngörülen bilgi ve belgeler, merkezi üye devletlerde bulunan şirketlerin şubeleri için *sınırlı sayıda*³⁹; merkezi üçüncü ülkede bulunan şirketlerin şubeleri için ise *asgari biçimde* gösterilmektedir (Karş. Yönerge 30 ve 37). Bu nedenle Türk hukukunda Yönerge’de öngörülen kamuya açıklama yükümlülüğünün kapsamını genişleten düzenlemeler, örneğin şubeye sermaye ayrılmasını ve bunun tescilini öngören TSY 122/1-d, TSY 123/1-c hükümleri⁴⁰, AB hukukuyla uyumsuzluğa yol açmamaktadır. Ancak tam üyelik hedefinin sağlanması hâlinde merkezi üye devletlerde bulunan şirketlerin şubelerinin tescilinde anılan şartların aranması, bu şartların geçersizliği sonucunu doğurabilecektir⁴¹.

³⁹ Yönerge 30 hükmünde “yalnızca” ifadesi sınırlı sayı prensibinin benimsendiğini ortaya koymaktadır.

⁴⁰ Bkz. yuk. dpn. 22.

⁴¹ Üye devletlerin iç hukuklarında şube tescili için şirket sermayesinin de şubenin bulunduğu yer siciline tescilinin m. 30 hükmüne aykırı olup olmadığıyla ilgili ABAD nezdinde derdest *All in One Star Ltd* ön karar talebi sonucunda verilecek kararın da m. 30 hükmünün hükmün yorumlanması konusunda aydınlatıcı olacağını belirtelim. Bkz. Case C-469/19 *All in One Star Ltd* [2019] OJ C 328/15. ABAD, şube tescilinin önündeki engelleri iş kurma hakkının sınırlandırılması olarak kabul etmekte ve bu nedenle üye devletlerin tescili engelleyebilme hususunda yetkilerini dar yorumlamaktadır. Örneğin bkz. şirket merkezinin bulunduğu üye devletten baş-

6. Şirket Hesaplarının Şubenin Bulduğu Yer Sicilinde Kamuya Açıklanması

Yönerge, üye devlette şube açan şirketin 2013/34/AB sayılı Yönerge'ye uygun biçimde düzenlediği yılsonu finansal tablolarının da⁴² şubenin tescil edildiği yer sicilinde aleniyete kavuşturulmasını öngörmektedir [Yönerge 38(1)]. Bu yükümlülük yalnızca şube tescilinde şirket finansal tablolarının sunulmasından ibaret olmayıp güncel tabloların düzenli olarak şubenin bulunduğu yer siciline tevdiini gerektirmektedir⁴³. Her ne kadar kaynak şirketin üye devlet hukukuna tabi olması hâlinde, üye devletlerin yılsonu finansal tabloların yalnızca şirketin bulunduğu yer sicilinde tescilini öngörebilmesi mümkünse de kaynak şirketin üçüncü ülke olması hâlinde yılsonu finansal tabloların şubenin bulunduğu yer sicilinde de kamuya açıklanması gerekmektedir. Zira üçüncü ülkeler sicillerarası bağlantı sistemine dâhil olmadığından üçüncü ülkelerin sicillerindeki bilgiler üye devlet sicillerinde aleniyeti sağlayamaz.

7. Yazışma (=Ticari Mektuplar) ve Diğer Formlar

Şube tarafından kullanılan ticari mektuplar ve sipariş formlarında şirketin tescil edildiği ve şubenin dosyasının tutulduğu sicilin ve bu sicillerdeki sicil numaraları belirtilmelidir (Yönerge 39). Yukarıda açıklanan hükümler çerçevesinde TK 48'de öngörülen şube unvanını kullanma zorunluluğu ve hükmün ihlalinin TK 51 uyarınca idari para cezası yaptırımına bağlanmış olması AB hukukuyla uyumludur.

IV. Somut Madde ve Fıkra Önerileri

Yukarıdaki tespit ve değerlendirmelerimiz ışığında TK 40/4, YürK 12/1 ve TSY 122/1-a,b,d hükümlerinin değiştirilmesini önermekteyiz. Aşağıda yürürlükten kaldırılmasını önerdiğimiz ifadeleri üstü çizili; eklenmesini önerdiğimiz ifadeleri eğik ve vurgulu biçimde sunmaktayız:

ka bir üye devlette açılan şubenin, kaynak şirket hukukunun sermaye ve yöneticilerin sorumluluğuyla ilgili kurallarına tabi olmasının iş kurma hakkının engellenmesi olduğu yönünde bkz. Case C-167/01 *Inspire Art* [2003] ECR I-10155, para. 101.

⁴² Sermaye şirketlerinin hesapları yılsonu finansal tabloları, yani bilanço, kâr-zarar tablosu ve faaliyet raporunu ifade etmektedir. 2013/34/AB sayılı Yönerge'de öngörülen yükümlülükler ve Türk hukukunun uyumuyla ilgili bkz. § 10. *Sermaye Ortaklıklarının Ferdi ve Konsolide Yılsonu Finansal Tabloları*.

⁴³ Şubenin sosyal ve ekonomik fonksiyonun şirketin iştirakine benzerdir, dolayısıyla şirketle ilgili önemli belge ve bilgilerin şube sicilinde de aleniyete kavuşturulması önem taşımaktadır (Yönerge, Dibase Kısmı N. 16). Bu nedenle şirket tarafından düzenlenen yılsonu finansal tabloların da şirket tarafından kamuya açıklandığı haliyle şube sicilinde de aleniyete kavuşturulması gerekli ve yeterlidir (Yönerge, Dibase kısmı N. 19).

TK

2. Tescil

MADDE 40- (4) Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur. Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil **temsilci** atanır. Ticari işletmenin birden çok şubesi varsa, ilk şubenin tescilinden sonra açılacak şubeler yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil olunur.

YürK

C) Merkezleri Türkiye içinde ve dışında bulunan ticarî işletmelerin Türkiye şubelerinin tescili ve Türkiye'deki bir şirketin merkezinin yurt dışına taşınması

MADDE 12 – (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan bir ticarî işletmenin veya ticaret şirketinin şubesinin Türkiye'de tescil edilebilmesi için, merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Ayrıca, kaynak ülkede tescil için ibrazı gerekli tüm belgeler ile şirketin sözleşmesinin, anonim şirketlerde esas sözleşmenin onaylı suretleri, Türkiye'de tescili yapacak ticaret sicili müdürlüğüne verilir. Bundan başka, şube unvanı, adresi, şubeye ayrılmış sermaye tutarı, şubeyi mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adları, merkez işletmenin türü, işletme konusu, sermayesinin türü ve tutarı, sicil numarası, internet sitesi, tâbi olduğu hukuk, Avrupa Birliği üyesi olup olmadığı bilgileri ilgili ticaret sicili müdürlüğüne bir beyanname ile bildirilir ve gerekli belgeler eklenir. Tescil edilecek hususlarla şubenin tesciline ilişkin ayrıntılı düzenleme Ticaret Sicili Tüzüğünde yapılır.

TSY

I. Başvuru ve belgeler

MADDE 122- (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubelerinin tescilinde aşağıdaki belgeler müdürlüğe verilir:

a) Ticari işletmenin merkezinin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, şube açacak işletme için tescilde aradığı şartların yerine getirildiğini

ve şubenin tescili için ibrazı gerekli olan belgeleri **Faaliyeti kaynak ülke hukuku uyarınca izne tabi kılınan şirketler bakımından şirket faaliyetinin yasaklanmadığı veya herhangi bir şekilde kısıtlanmadığını** gösteren yetkili makamdan alınmış yazı ve bir nüsha Türkçe çevirisi.

b) Kaynak ülkede şubenin tescili için ibrazı gerekli tüm belgeler.

c) Merkez işletmenin güncel sicil kayıtlarını, **şirketin faaliyetinin kaynak ülke hukuku uyarınca izne tabi kılınıp kılınmadığını** içeren belgenin ve şirketlerde şirket sözleşmesinin onaylı birer örneği ile birer nüsha Türkçe çevirisi.

d) Şube açacak merkezin unvanı, türü, işletme konusu, sermayesinin türü ve tutarı, kuruluş tarihi, sicil numarası, tabi olduğu hukuk, ~~Avrupa Birliği üyesi olup olmadığı~~, internet sitesi, şubenin unvanı ve şubeye ayrılmış sermaye tutarı, şubeyi mahkemeler dâhil, özel kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adı ve soyadı, kimlik numarası ve yerleşim yeri ile şubenin adresini içeren merkezin yetkilileri tarafından imzalanmış beyannamenin aslı ve bir nüsha Türkçe çevirisi.

Türk hukukunun uyumunun sağlanması için 6335 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan TK 525 hükmü, kamuya açıklamanın yöntemini lafzen kapsayacak şekilde yeniden ihdas edilmeli ve TK 562 hükmüne 7. fıkra eklenerek sonraki fıkralar teselsül ettirilmelidir. TK'nın anonim şirketler kısmına eklenmesini önerdiğimiz madde metinlerini aşağıda sunmaktayız:

‘II – Yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri

MADDE 525– (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan şirketlerin Türkiye şubelerinin müdürleri, şubeye özgü finansal tablolarının ayrıntılı şekliyle, şubesi oldukları şirketin ve varsa bu şirketin dâhil bulunduğu topluluğun, yılsonu finansal tablolarının özetlerini ve yıllık raporlarını merkezin tabi olduğu hukuka göre gerekli olan onaylanmalarından itibaren altı ay içinde merkez şubenin bulunduğu yer sicil müdürlüğüne tevdi edilirler.

A) Suçlar ve cezalar (Değişik: 26/6/2012-6335/30 md.) [1]

MADDE 562– (7) Bu Kanunun 525inci maddesinde anılan belgeri ilgili ticaret sicil müdürlüğüne tevdi etmeyenler ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

Yukarıda eklenmesini önerdiğimiz hükümlerin diğer sermaye şirketleri açısından da uygulama alanı bulabilmesi için TK'nın limited şirket kısmında 644üncü maddede de değişiklik yapılması gerekmektedir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere ise TK 565/2 atfı gereği, eklenmesini önerdiğimiz hükmün uygulanacağı kanaatindeyiz. Aşağıda yürürlükten kaldırılmasını önerdiğimiz ifadeleri üstü çizili; eklenmesini önerdiğimiz ifadeleri eğik ve vurgulu biçimde sunmaktayız:

E) Uygulanacak hükümler

MADDE 644– (1) Aşağıda madde numaraları bildirilen anonim şirketlere ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır.

b) Feshe ilişkin 353 üncü madde, şirkete karşı borçlanma yasağına ilişkin 358 inci madde, müdürlerin yakınlarının şirkete borçlanmasına ilişkin 395 inci maddenin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlesi hükümleri, kâr payı avansına ilişkin 509 uncu maddenin üçüncü fıkrası, *ylsonu finansal tabloların tevdiine ilişkin 525üncü.*

d) Limited şirketlere de uygulanan 525, 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562 nci maddenin *yedinci*, sekizinci *dokuzuncu* ilâ ~~onuncu~~ *on birinci* fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar.

Kaynakça/References

- AB Başkanlığı, Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı (Ocak 2016-Aralık 2019).
- Aker H, '4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun Ticari İşletme Hukukuku Bakımından Değerlendirilmesi-Özellikle Şube ve İrtibat Bürosu Açması' (2007) IV Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 151.
- European Commission, 'Commission Staff Working Document Turkey 2019 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2019 Communication on EU Enlargement Policy' SWD/2019/220 final.
- Kaya A, *Gereçeli – Karşılaştırmalı – Notlu Türk Ticaret Kanunu Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun* (Beta Yayıncılık 2016).
- Kırca İ, *Ticari Müessesilik* (Yetkin Yayıncılık 1996).
- Nomer Ertan F, 'Yabancı İşletmelerin Türkiye'deki Şubelerinin Tascili', Ünal Tekinalp (ed.), *Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu - Acquis Communautaire'in Alınması* (İstanbul Üniversitesi 2001).
- Tolun O, 'Yabancı Sermaye Şirketlerinin Türkiye'de Şube Açmaları' III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (13-18 Mayıs 1963) Bildiriler - Tartışmalar (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1964).
- Ülgen H/Helvacı M/Kendigelen A/Kaya A/Nomer Ertan F, *Ticari İşletme Hukuku* (5. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2015).